הלכה · משנה תורה · מפרשים · משנה למלך · ספר זרעים

משנה למלך על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי יהודה רוזאניס

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

משנה למלך על משנה תורה, הלכות ביכורים ושאר מתנות כהונה שבגבולין

רבי יהודה רוזאניס

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/משנה-למלך-על-משנה-תורה-הלכות-ביכורים-ושאר-מתנות-כהונה-שבגבולין/
הקובץ נוצר ב־22 בנובמבר 2026 מגרסה v39-202611200317 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
הלכה י 4
הלכה יא 4
פרק ב 4
הלכה א 4
הלכה ג 4
הלכה ט 5
הלכה י 15
הלכה יא 15
הלכה יט 15
פרק ג 16
הלכה ג 16
הלכה ד 16
פרק ד 17
הלכה ב 17
הלכה ג 17
הלכה יב 17
פרק ה 18
הלכה יב 18
פרק ז 18
הלכה יב 18
פרק ח 18
הלכה ב 18
הלכה ט 18
פרק ט 18
הלכה ח 18
הלכה יד 18
הלכה כ 18
פרק י 19
הלכה ו 19
הלכה ח 19
הלכה יג 19
הלכה יז 19
פרק יא 19
הלכה יא 19
הלכה כ 20
פרק יב 22
הלכה יט 22

פרק א

הלכה י

וכן פדיון הבן לזכרי כהונה. התוס' בפרק אלו עוברין (דף מ"ט) כתבו שניתן אף לנקבות והוסיפו לומר שאפילו הבעל לוקח בשבילה דומיא דזרוע ולחיים ובפ"ק דקידושין (דף ח') נסתפקו בזה והרא"ש בסוף בכורות הסכים לדעת רבינו ודחה דברי התוספות וכ"כ הרשב"א בתשובה סי' תתל"ו: ומ"ש ופטר חמור לזכרי כהונה כו'. עיין בטיו"ד סי' ש"ו ולפי הטעם שכתב הרא"ש בסוף בכורות שהוא משום דאיתקש להדדי בכור אדם לבכור בהמה א"כ לר"י דס"ל דבכור אדם ניתן לכהנת ה"ה בכור בהמה. אך רבינו ז"ל נתן טעם לבכור בהמה לפי שהבכור מקריבין חלבו ודמו ואין מקריבו אלא איש וזה הטעם מספיק אפילו לבעל מום כיון דמעיקרא לא היה ניתן אלא לכהן ולפי טעם זה אף ר"י יודה בבכור בהמה שאינו ניתן לכהנת ודברי הרא"ש הם תימה בעיני שלא מצינו דאתקוש כי אם בכור בהמה טמאה לבכור אדם וכדאיתא בפ"ק דבכורות (דף ד' וי"ב) אך בכור בהמה טהורה לא מצינו דאיתקוש וכן נראה מדברי רבינו דבפטר חמור נתן טעם משום ההיקש ואילו גבי בכור בהמה טהורה הוצרך לטעם אחר:

הלכה יא

מה ראשית דגן ניתנת לנקבות כו'. וכיון דילפינן מקרא שניתן לכהנת אפי' נשאת לישראל וכמ"ש בספ"י מהל' אלו דלא דמו לתרומה דאיכא בהו קדושה וכמ"ש רש"י בפ' הזרוע וכ"כ הר"ן שם:

פרק ב

הלכה א

ואינן נוהגים אלא בפני הבית וכו'. אם הפריש בכורים שלא בפני הבית אי קדשי עיין במ"ש התוספות בפ"ג דמכות (דף י"ט) ד"ה מה. ועיין במ"ש הרע"ב במשנה אחרונה דמסכת שקלים:

הלכה ג

לפי שהן מן המובחר כגון תמרים שבהרים וכו'. כאן חסר לשון וצ"ל ואם הביא שלא מן המובחר כגון תמרים וכו'. ודע שאין הכוונה שאין מפרישין מפירות אלו על פירות שהם מן המובחר אלא הם עצמם פטורים מן הבכורים וכן מבואר בירושלמי ודוק:

הלכה ט

הגדל בעציץ אע"פ שהוא נקוב וכו'. ראיתי לבאר דין עציץ נקוב ושאינו נקוב לפי שראיתי שרבו הפירושים והחילוקים. גרסינן בפרק כל קרבנות הציבור (דף פ"ד) תני חדא שבעציץ ושבספינה מביא וקורא ותניא אידך מביא ואינו קורא עציץ אעציץ לא קשיא כאן בנקוב כאן בשאינו נקוב ספינה אספינה לא קשיא כאן בספינה של עץ כאן בספינה של חרס ע"כ. והנה רש"י מכח סוגיא זו ס"ל דעציץ של חרס אף שאינו נקוב דינו כנקוב והא דמחלקינן בין נקוב לשאינו נקוב הוא דוקא בעציץ של עץ ושתי הברייתות דספינה מיירי בשאינו נקוב אלא דברייתא דתני מביא וקורא מיירי בספינה של חרס ואידך דתני מביא ואינו קורא מיירי בשל עץ ומשום דאינה נקובה אינו קורא וכן כתב בפ"ק דגיטין (דף ז) עלה דההיא דעפר ח"ל הבא בספינה דהספינה של חרס ואינה צריכה לינקב אם היתה מונחת בקרקע כדאמרינן במנחות ע"כ. אך התוס' הכריחו מכמה מקומות דעציץ של חרס בעי נקוב וכתבו בשם ר"ת דשל חרס מהניא נקיבה אבל של עץ לא מהניא נקיבה עוד כתבו דבתחילה היה רגיל ר"ת לפרש דבשל עץ לא בעיא נקיבה שמתלחלח מהקרקע יותר משל חרס ע"כ. והנה מדברי התוס' הללו נראה דמסקנת ר"ת היא כחילוק ראשון דשל עץ לא מהני נקיבה שהרי כתבו ותחילה היה ר"ת רגיל וכו' משמע שמה שכתבו בתחילת דבריהם היא מסקנת ר"ת. אך בפ"ק דגיטין לא כתבו התוס' אלא מה שהיה ר"ת רגיל לפרש דהיינו דבשל עץ לא בעי נקיבה והרשב"א ג"כ בחידוש לא הביא כי אם סברת ר"ת דבשל עץ לא בעי נקיבה ולזה הסכים הרשב"א. ואני תמיה בסברת רש"י דס"ל דחרס לא בעי נקיבה מההיא דתנן בפ"ב דעוקצין כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לצאת מהם אינם מכשירים את הזרעים ע"כ והתם פירושה הוא דהני אע"פ שאינם נקובים כנקובים דמו וכלי אדמה שהוזכר בכל מקום הוא כלי חרס קודם שנכנס לכבשן וכמ"ש רבינו בפ"א מהלכות כלים ואי אמרת דכל כלי חרס לא בעי נקיבה מאי איריא כלי אדמה כל כלי חרס נמי לא בעי נקיבה. הן אמת שרש"י בפ"ו דמנחות עלה ס"ט פי' דכלי אדמה הם כלים העשויים משחיקת אבנים ולפ"ז אפשר דמתני' דעוקצין איצטריך לאשמועינן באלו משום דהוה ס"ד דבעי נקיבה לפי שאינם מין אדמה אבל לעולם דפשיטא ליה דשל חרס לא בעי נקיבה. הן אמת שהתוס' שם הכריחו מכמה מקומות שפי' כלי אדמה הם כלי חרס שלא נצרפו וכן הסכימו כל הראשונים ז"ל וא"כ הדרא קושיין לדוכתה דמאי איריא כלי אדמה. שוב ראיתי להראב"ד בפ"ב מהלכות טומאת אוכלין דין י"א שעמד בזה ואח"כ כתב שיש לפרש ההיא דמנחות דבספינה של עץ מביאים משם בכורים מפני שהיה בה נקבים למשוטות וכנטועים בארץ

דמו. אבל ספינה של חרס אין דרך לעשות נקבים למשוטות שלא תשבר ומש"ה אין מביאין ממנה בכורים. ובסתם ספינות מיירי דסתם ספינה של עץ יש בה נקבים ושל חרס אין בה נקבים ע"כ דבריו ועיין בריש פ"ב דחלה. הכלל העולה ממה שכתבנו שיש בזה ד' מחלוקות, הא' הוא סברת רש"י דשל עץ בעי נקיבה ושל חרס לא בעי, והב' היא סברת התוס' בפ"ק דגיטין והרשב"א שם דשל חרס בעי נקיבה ושל עץ לא בעי, והג' היא סברת התוס' במנחות דשל חרס בעי נקיבה ושל עץ לא מהני נקיבה, והד' היא סברת הראב"ד דחרס ועץ כולם שוים בדינם ובעו נקיבה ומרן ז"ל בטור ח"מ סי' כ"ב ס"ה לא הביא כי אם שתי חלוקות יע"ש. ודע דהא דבעינן שיהיה נקוב כדי שיחשב כמחובר הוא דוקא כשהעציץ הוא של זרעים אבל אם נטע בו אילן אף שאינו נקוב כנקוב דמי ודבר זה למדתי אותו ממה שכתב רבינו בפ"י מהלכות מעשר שני דין ח' הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה אע"פ שאינו כארץ לזרעים הרי הוא כארץ לאילנות ע"כ ודין זה הוא בירושלמי פ"ק דערלה והכי איתא התם הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב בערלה רבי יוסי אמר מפני שהשרשים מפעפעים אותו רבי יונה מפיק לישנא כלי חרס עומד בפני שרשים ע"כ. והר"ש בפ"ב דחלה הביא הירושלמי הזה וכתב פי' מפעפעין כמו שאני חלב דמפעפע שחוזק יניקת האילן מפעפעת ועוברת מפיק לישניה כלומר אומרה בלשון אחרת בתמיה וכי יש כח בכלי חרס לעמוד בפני שרשי אילן ע"כ והנה מכאן יש סתירה לדברי רש"י שכתבנו דאית ליה דחרס לא בעי נקיבה וכמבואר והנה הרא"ש בהלכות ערלה כתב והטעם בספינה אע"פ שאינה נקובה אם היא של חרס מפרש בירושלמי שאין כלי חרס עומד בפני השרשים והם מפעפעין דרך החרס ויונקין מן הקרקע אבל של עץ בעי נקיבה ע"כ. והנראה אצלי בדעת הרא"ש הוא דס"ל כסברת הראב"ד שכתבנו דאית ליה דבין של עץ ובין של חרס בעיא נקיבה אלא דשאני הכא דנטע אילן ומיהו טעם זה אינו מועיל כי אם לחרס אבל של עץ אף אם נטע אילן בעי נקיבה. וראיתי למרן בטור י"ד סוף סי' רצ"ד שכתב דברי הרא"ש הללו וסיים וכתב וכן פי' רש"י בפ"ק דגיטין כו' ודבריו תמוהים הם בעיני דמה ענין זה לזה ואדרבא הירושלמי הזה מורה באצבע הפך סברת רש"י וכמו שכתבנו. ובטור א"ח סי' של"ו לאחר שהביא מרן מחלוקת רש"י והתוס' כתב והרא"ש בהלכות ערלה כתב כדברי רש"י בשם הירושלמי וכ"כ רבינו בי"ד סי' רצ"ד ע"כ. ותמהני איך יצאו דברים אלו מפה קדוש שהרי הדבר מבואר בירושלמי דטעמא הוא משום דאילן כיון שהוא חזק לא בעי נקיבה. ואמרינן תו בירושלמי סמוך לזה רבי ירמיה בעי נטע בו דלעת מאחר שהוא כנקוב אצל אילן כנקוב הוא אצל זרעים ע"כ. הרי הדבר מבואר דטעמא דירושלמי הוא משום דמחלק בין אילן לזרעים וראיתי

להל"ח שאחר שהביא דברי מרן כתב ולפי מה שהיה רגיל ר"ת לפרש י"ל דבניחותא קאמר וגם לפי פירושו הב' י"ל דה"ק כלי חרס עומד בפני השרשים כל שאינו נקוב ע"כ. ובמחילה מכבודו לר"ת הירושלמי אינו מתפרש כי אם בתמיה וראיה שהרי הר"ש בפ"ב דחלה דחה סברת רש"י וכתב כסברת ר"ת הביא הירושלמי הזה ופירשו בתמיה וכמבואר בדבריו גם הרב שדה יהושע אזיל בשיטת לחם חמודות ומה שכתבנו הוא האמת.

עוד ראיתי להרב בעל שדה יהושע שכתב דלפי סברת רש"י קשה מן הירושלמי הזה דמשמע של חרס נמי בעי נקיבה לזרעים ותירץ דרש"י סובר דהיכא דאיתמר עציץ סתם היינו בין של חרס בין של עץ כו'. הכלל העולה מדבריו הוא דלרש"י הא דאמרינן הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב בעציץ של עץ מירי דאע"ג דבעלמא בעי נקוב הכא גבי אילן לא בעי נקיבה והרואה יראה שם כמה נדחק הרב בדברי רבי יונה ליישבם לפי דרך זה אך אני תמיה שעדיין לחלוחית הדיו קיימת שכתב שדעת הרא"ש הוא כרש"י וכמ"ש בשם מרן והסכים הוא לדעתו ואם איתא לפירוש זה היה לו להרא"ש לחייב בערלה בעציץ של עץ אף שאינו נקוב ואילו הרא"ש כתב בהיפך דעציץ של עץ בעי נקיבה כדי לחייבו בערלה ואלו הם דברים סותרים אלו את אלו ועוד יש לי גמגומים אחרים בדברי הרב וליראת האריכות לא כתבתים.

ודע שרבינו עובדיה בפ"ב דחלה כתב סתם דבספינה נקובה איירי ולא חילק בין של עץ לשל חרס אך בפ"ק דערלה כתב דבספינה של חרס איירי ואע"פ שאינה נקובה כו' והנראה מדעתו הוא דס"ל כמו שכתבנו לעיל בדעת הרא"ש דלגבי זרעים אין חילוק בין של עץ לשל חרס ולעולם בעינן שיהיה נקוב אך לגבי אילנות יש חילוק דשל חרס לא בעי נקוב ושל עץ בעי נקוב וכן כתב שם הרב בעל תיו"ט יע"ש. ודע דסברת רבינו לא נתבארה בפירוש כמאן ס"ל אך הנראה אצלי הוא דרבינו ס"ל כסברת ר"ת דשל חרס בעי נקיבה ושל עץ לא בעי וס"ל ג"כ דסתם עציץ המוזכר בכל מקום הוא של חרס וכמו שהכריחו התוס' מכמה מקומות וס"ל דסתם ספינה היא של עץ וכמבואר ובזה יתיישבו כל דברי רבינו. והנה בפ"א מהלכות תרומות כתב סתם דספינה גוששת דינה כארץ ולא הצריך שם ניקבה ובפ"ה דין ט"ו גבי עציץ הצריך שיהיה נקוב והטעם הוא דסתם ספינה היא של עץ ועץ לא בעי ניקבה אבל גבי עציץ שהוא של חרס הצריך נקיבה ובפ"י מהלכות מ"ש דין א' כתב הנוטע בעציץ שאינו נקוב חייב ואילו בדין ה' גבי ספינה לא כתב אע"פ שאינה נקובה והטעם הוא כמה שכתבנו דבעציץ שהוא של חרס בעלמא בעי נקוב הוצרך ללמדנו דאעפ"י שאינו נקוב דינו כנקוב אבל ספינה שהיא של עץ בעלמא נמי לא בעי נקוב וא"ת א"כ למאי איצטריך במתניתין לומר דהנוטע בספינה חייב השתא ומה

עציץ דבעלמא בעי נקוב בערלה לא בעי ספינה דבעלמא לא בעי נקוב מיבעיא. ולכאורה נראה דמשנה זו קשיתיה לדברי הירושלמי אך כד מעיינינן שפיר נראה דקושיא מעיקרא ליתא ואדרבא הירושלמי הוליד דינו ממשנה זו והכוונה שהרי רבינו פסק דספינה אין דינה כארץ כי אם בגוששת וס"ל ג"כ שדין זה הוא מוסכם לא נחלק בו אדם וכמ"ש בפי' המשנה פ"ב דחלה דאימתי דרבי יהודה לפרש דברי ת"ק קא אתי ואילו בפ"ק דערלה סתם לן תנא ולא הצריך שתהיה גוששת וא"כ הני תרי סתמי סתרי אהדדי וכי תימא אימא דשאני התם שהיה עפר ח"ל ומש"ה בעינן שתהיה גוששת אבל אם היה עפר הארץ לא בעינן גוששת ומש"ה סתם לן תנא הכא גבי ערלה דהנוטע בספינה חייב אף בשאינה גוששת משום דהכא אין חילוק בין עפר ח"ל לעפר הארץ. הא ודאי ליתא דלא מצינו שיהיה חילוק בין עפר ח"ל לעפר הארץ ועפר ח"ל שבא לארץ דינו כארץ ועפר הארץ שבא לח"ל דינו כח"ל וזה פשוט אין צורך להביא ראיה לזה ואם תעיין היטיב בפ"ק דגיטין תמצא שהדבר מוכרח כמו שכתבנו ומאי דנקט במתניתין עפר ח"ל הוא לאשמועינן דאם היא גוששת דינה כארץ אף שינק מעפר ח"ל אבל לעולם שאם אינה גוששת אף שהיא מעפר הארץ אין דינה כמחובר אלא דינו הוא כדין עציץ שאינו נקוב וא"כ הדרא קושיין לדוכתה אלא ודאי דס"ל לתנא דמתניתין דע"כ לא בעינן גוששת אלא גבי זרעים אבל גבי אילנות אף שאינה גוששת דינה כגוששת ומש"ה סתם תנא דהנוטע בספינה חייב וכן כתב רבינו ולא הצריך שתהיה גוששת ומכאן הולידו בירושלמי דין העציץ דכי היכי דספינה אע"ג דבעלמא בעינן גוששת לגבי ערלה לא בעינן הכי נמי גבי עציץ אע"ג דבעלמא בעינן שיהיה נקוב גבי ערלה לא בעינן והיינו דבירושלמי קבעו דין זה דעציץ עלה דמתני' דספינה משום דמספינה הולידו דין זה וכדכתיבנא ודרך זה בעיני הוא כפתור ופרח.

ודע שמה שכתבנו לעיל דעציץ שאינו נקוב כתלוש הוא דוקא כשלא יצאו הענפים חוץ לעציץ אבל אם יצאו חוץ לעציץ יש לו דין מחובר ודין זה למדתי מההיא דתנן בפ"ב דעוקצים קישות שנטעה בעציץ והגדילה ויצאת חוץ לעציץ טהורה ע"כ. וכתב שם הר"ש שנטעה בעציץ שאינו נקוב והוכשר שם ונטמאת דכתלושה דמיא לכל דבר והגדילה ויצאת לחוץ לעציץ ונחשבת כמחובר ופרחה לה טומאה ע"כ. ובפרק העור והרוטב (דף קכ"ח) הובאת משנה זו ופי' רש"י קישות שנטעה בעציץ שאינו נקוב כתלושה דמיא ומקבלת טומאה כשאר אוכלין או אם היתה טמאה הרי הוא בטומאתה ואם הגדילה ויצאה נופה לחוץ ונוטה על הארץ ויונק מריח הארץ דרך אויר כמחובר דמיא וטהורה כל הקישות שבתוך העציץ לפי שחוזרים ויונקים מן הנוף הנוטה חוץ לעציץ ע"כ.

הרי לך מבואר דכל שיצא הנוף חוץ לעציץ ונוטה על הארץ חשוב כמחובר אף מה שבתוך העציץ לפי שחוזר ויונק מן הנוף הנוטה חוץ לעציץ ולפי דברי רש"י הללו אין צורך למה שכתב הרב בעל תיו"ט עלה דמתני' דס"ל דאית לן למימר שהכל נמשך אחר מה שהוא חוץ לעציץ כיון דחשבינן ליה כמחובר ראוי שנחשב התלוש שיהא נמשך למחובר ולפי מ"ש רש"י התלוש נעשה מחובר לפי שיונק מן הקרקע דרך הנוף ורש"י דפליג ס"ל דהאי כדאיתיה והאי כדאיתיה מה שבתוך העציץ חשיב תלוש והנוף שיצא לחוץ חשיב כמחובר ופשיטא דקי"ל כת"ק ואין לומר דאין לדמות טומאת אוכלין לשאר דברים דאדרבא איפכא מצינו דיש דברים שהם כתלושים לענין טומאת אוכלין אף שהם כמחוברים לשאר דברים כגון תאנים שצמקו דאמרינן בפרק העור והרוטב (דף קכ"ז) דמטמאין טומאת אוכלין והתולש מהן בשבת חייב ומינה שהדבר אשר יחשב כמחובר לגבי טומאת אוכלין פשיטא שיחשב כמחובר לשאר דברים. הן אמת שמדברי רבינו בפי' המשנה ובחיבורו נראה שהוא מפרש פי' אחר במשנה שהרי כתב בפ"ב מהלכות טומאת אוכלין קישות שנטעה בעציץ והגדיל אע"פ שיצאת חוץ לעציץ אינה מקבלת טומאה ע"כ. וכתב שם מרן ומתוך דברי רבינו בפי' המשנה וכאן נראה שהוא מפרש דהכא בקישות טהורה שנטעה בעציץ נקוב עסקינן שכיון שהיא נטועה אינה מקבלת טומאה ואם הגדילה ויצאת חוץ לעציץ סד"א שאותו שיצא חוץ הוי כתלוש ומקבל טומאה קמ"ל דאעפ"כ טהורה לאפוקי מר"ש דפליג התם ואמר מה טיבה ליטהר אלא הטמא בטומאתו והטהור יאכל כלומר מה שיצא לחוץ מקבל טומאה ומה שבתוך העציץ יאכל דאינו מקבל טומאה ע"כ והנה הנך רואה שרבינו חולק מן הקצה אל הקצה דלפי פירוש א' שכתבנו מה שיוצא לחוץ נחשב כמחובר ועושה את התלוש מחובר לדעת ת"ק דר"ש מיהא שמה שיוצא לחוץ הוא כמחובר אלא שמה שהוא בתוך העציץ ס"ל דדינו כתלוש ולרבינו ס"ל דהיה עולה על הדעת דמה שיצא לחוץ יהיה נחשב כתלוש אלא דאשמועינן ת"ק דאעפ"כ דינו כמחובר כיון שהעציץ הוא נקוב אך ר"ש ס"ל דמה שיצא לחוץ דינו כתלוש. וראיתי למהר"ר דוד עראמה ז"ל בהגהותיו שכתב על דברי רבינו הללו היה אפשר לפרש המשנה לדברי הרב בעציץ נקוב אלא שדברי ר"ש אינם מניחים וצ"ע ע"כ ולא ידעתי מאי קאמר שאין מדברי ר"ש שום סתירה לדברי רבינו וכמבואר.

והנה כפי מה שבינותי בספרים לא מצאתי חבר לרבינו בפי' זה שהרי כבר כתבנו דהר"ש ורש"י אזלו בשיטה חדא וכן הוא דעת רבינו עובדיה והוא גם כן דעת התוספות בפרק העור והרוטב וכמבואר שם ומתבאר מדבריהם דס"ל דכל שיצא הנוף לחוץ אף שהוא עציץ שאינו נקוב נחשב הכל כעציץ נקוב לדעת ת"ק וכן הוא דעת הראב"ד שהשיג

לרבינו במה שכתב אע"פ שיצאת חוץ וכתב אין כאן אע"פ. כו' וכן הוא שנוי במשנה ע"כ. וראיתי למרן שכתב לא ידענא מאי קאמר שבמשנה אינו שנוי כיון כו' ואפשר שעל התוספתא קאמר שבתוספתא מבואר כפי' הראב"ד ע"כ. והנה לא אכחד שהנכון הוא לגרוס בדברי הראב"ד וכן שנוי בתוספתא אך אף לפי גירסא זו אפשר לומר דהראב"ד הוקשה לו דהיכן מצינו דבר שנטמא שיחזור ויטהר ע"י זריעה לזה כתב וכן הוא שנוי במשנה והיא בסוף פ"ט דתרומות דתנן שתילי תרומה שנטמאו כו' שתלן טהרו. עוד ראיתי למרן שכתב ובדעת רבינו צ"ל שמה ששנינו בתוספתא דין אחר הוא ואינו ענין לדין המשנה ע"כ, ודבריו תמוהים דאכתי קשה שדברי התוספתא הם סותרים לדברי רבינו שהרי מהתוספתא מוכח שמה שיוצא חוץ לעציץ דינו כמחובר עד שעושה מה שבתוך העציץ שהיה דינו כתלוש עושה אותו כמחובר ואילו מדברי רבינו נראה שהיה עולה על הדעת דמה שיצא לחוץ והיה דינו כתלוש אף שמה שבתוך העציץ דינו כמחובר, והנראה הוא דס"ל לרבינו דטעמיה דת"ק דאית ליה דאף דיצא חוץ לעציץ הכל טהור הוא משום דאזלינן בתר העיקר או משום דאף שיצא לחוץ אינו יונק מריח הקרקע אלא מן השרש אלא טעמיה דת"ק הוא משום דאף מה שיצא מן הקרקע דינו כקרקע שהרי יונק מריח הקרקע וחשוב כמחובר ובהא פליגי ת"ק ור"ש דת"ק סובר דאף מה שיצא לחוץ דינו כקרקע כיון שיונק מריח הקרקע ור"ש סובר דמה שיונק מריח הקרקע אין דינו כמחובר כי אם כתלוש וא"כ לדידן דקי"ל כת"ק דמה שיונק דרך אויר מן הקרקע דינו כקרקע יצא לנו דין אחר והוא השנוי בתוספתא דאם היה עציץ שאינו נקוב ויצאת חוץ דכיון דמה שיצא חוץ דינו כמחובר נעשה הכל כמחובר לפי שחוזר ויונק מה שבתוך העציץ ממה שיצא חוץ לעציץ ונעשה הכל כמחובר. הן אמת שעדיין יש לתמוה על רבינו למה השמיט דין התוספתא ותמהני על מרן איך לא נתעורר בזה ועיין במה שאכתוב לקמן לתרץ לזה ודוק.

ודע דבפ"ב דגיטין (דף כ"ב) אמרינן נקבו בארץ ונופו בח"ל אביי אמר בתר נקבו אזלינן רבא אמר בתר נופו אזלינן ע"כ והנה אף שכתבנו למעלה דהנוטע בעציץ שאינו נקוב ויצא הנוף חוץ לעציץ דנחלקו בזה ת"ק ור"ש דת"ק אית ליה דנמשך השורש אחר הנוף ור"ש אית ליה דהאי כדאיתיה והאי כדאיתיה מכל מקום נ"ל דמחלוקת זה דאביי ורבא אתי ככ"ע בין לת"ק ובין אליבא דר"ש ובתחלה נקדים ונאמר דאליבא דכ"ע אילן הנטוע בארץ ונופו נוטה לח"ל או איפכא פשיטא דלכ"ע אזלינן בתר העיקר וכדתנן במעשרות וכמו שפסק רבינו בפ"א מהלכות תרומות אך בעציץ נקוב שהוא בארץ ונופו נוטה לח"ל בזה נחלקו דאביי מדמה לעציץ נקוב כאלו מונח בארץ ממש ומש"ה אית ליה דאזלינן

בתר נקבו דומיא דאילן הנטוע בארץ ורבא ס"ל דלא דמי דדוקא כשנטוע בארץ שיניקתו מרובה אז נמשך הנוף בתר השורש אבל בעציץ אף שהוא נקוב אין יניקתו מרובה ומש"ה אין הנוף נמשך אחר העיקר ובעציץ שאינו נקוב נחלקו ת"ק ור"ש דת"ק אית ליה דכיון שיניקתו מועטת אדרבא השורש נמשך אחר הנוף ור"ש אית ליה דהאי כדאיתיה והאי כדאיתיה ואינו נמשך זה אחר זה והנה אביי דאמר דאזלינן בתר נקבו אמר אנא דאמרית כת"ק דע"כ לא קאמר ת"ק דאזיל בתר נוף אלא בעציץ שאינו נקוב שיניקת השורש היא מועטת אבל בעציץ נקוב מודה דאזלינן בתר העיקר כמו אילן הנטוע בארץ ומצי למימר נמי אנא דאמרית כר"ש מהאי טעמא גופה דכתיבנא ורבא דאמר דאזלינן בתר נוף כת"ק פשיטא דמצי סבר דס"ל דלעולם יניקת הנוף עדיפא מיניקת שורש שהוא בעציץ אף שהוא נקוב וכר"ש נמי מצי סבר דהא לענין נוף גופיה חשיב ליה כמחובר וה"ה הכא לענין מעשר דחשיב הנוף כאילו הוא נטוע בארץ. ואם היה הנוף גדול ומקצתו בתוך העציץ ומקצתו חוץ לעציץ הנה אליבא דאביי היא היא דהא איהו ס"ל דאזלינן בתר נקבו אך אליבא דרבא אני מסתפק והנה אליבא דר"ש פשיטא לי דהכא נמי אינו נמשך זה אחר זה ומה שיצא חוץ פטור ומה שהוא בתוך העציץ חייב דליכא למימר שיהא נמשך מה שבתוך העציץ אחר הנוף דהשתא עציץ שאינו נקוב אינו נמשך מה שבתוך העציץ אחר הנוף בעציץ נקוב מיבעיא אך אליבא דת"ק אני מסתפק דאפשר דע"כ לא קאמר התם אלא משום דהוי עציץ שאינו נקוב מש"ה אית להו דנמשך השורש אחר הנוף אבל בעציץ נקוב מודו דאינו נמשך זה אחר זה ומה שיצא חוץ פטור ומה שהוא בתוך העציץ חייב או דילמא דס"ל דלעולם יניקת נוף עדיפא אפי' מעציץ נקוב והכל נמשך אחר הנוף ואף הנוף שהוא בתוך העציץ פטור. ואם היה נקבו בח"ל ונופו בארץ נראה דהיינו הך דלאביי הכל פטור ממעשר בין לת"ק ובין לר"ש משום דאזיל בתר נקבו כיון שהוא עציץ נקוב ולרבא הנוף מיהא חייב במעשר אליבא דכ"ע ואם היה הנוף גדול ומקצתו תוך העציץ ומקצתו חוץ לעציץ גם בזה אני מסתפק. והנה אליבא דר"ש פשיטא דמה שיצא חוץ חייב ומה שבתוך העציץ פטור וכדכתיבנא לעיל אך אליבא דת"ק יש להסתפק אם יהיה חייב מה שבתוך העציץ לפי שנמשך אחר הנוף דומיא דהתם או דילמא שאני התם שהוא עציץ שאינו נקוב ומש"ה נמשך מה שבתוך העציץ אחר הנוף אבל בעציץ נקוב אפשר דמודה שאינו נמשך זה אחר זה ובזה ניחא דלא פליגי אביי ורבא מן הקצה אל הקצה דלאביי הנוף נמשך אחר השורש ולרבא השורש נמשך אחר הנוף אלא דלאביי הנוף נמשך אחר השורש ולרבא אינו נמשך זאח"ז אלא האי כדאיתיה והאי כדאיתיה והא דלת"ק השורש נמשך אחר הנוף הוא משום דהוא עציץ שאינו נקוב דיניקתו

מועטת וכדכתיבנא ועציץ שאינו נקוב שהגדיל הנוף ויצא חוץ נראה דהיינו פלוגתייהו דת"ק ור"ש דלת"ק אף מה שבתוך העציץ חייב ולר"ש מה שיצא חוץ חייב ומה שהוא בתוך העציץ פטור ועציץ שאינו נקוב שהיה בח"ל ונופו נוטה לארץ גם בזה נראה לי שהוא מחלוקת ת"ק ור"ש דלת"ק הכל חייב לפי שנמשך מה שבתוך העציץ אחר הנוף ולר"ש מה שנוטה חוץ מיהא חייב במעשר ואם היה העציץ שאינו נקוב בארץ ונופה נוטה לח"ל בזה ליכא נפקותא כלל אי אזלינן בתר נוף או בתר שורש דלעולם פטור דבר תורה מהמעשר בין אי אזלינן בתר השורש או בתר הנוף וכמבואר ומיהו לחיובא דרבנן איכא נפקותא דאי אזלינן בתר השורש חייב מיהא מדרבנן ואי אזלינן בתר הנוף פטור מכל וכל:

ודע שכל החלוקות שכתבתי קיימתים מסברא אך ראיתי לתוס' ז"ל שכתבו ז"ל בתר נקבו אזלינן למ"ד בהעור והרוטב בדלעת הנטועה בעציץ שאינו נקוב ויצאה חוץ לעציץ הטמא בטומאתו והטהור בטהרתו ה"ה אם עציץ מח"ל ונופו נוטה לארץ דמהני יניקת הנוף לענין נוף גופיה וחייב במעשר מ"מ לא חשיב יניקת הנוף כיניקת שורש דהא לא מטהרה יניקת הנוף מה שבתוך העציץ והכא מחייב נוף מחמת יניקת העיקר ע"כ. והנה מדברי התוס' הללו יש סתירה לקצת דברים שכתבנו לעיל אך כוונת דברי התוספות הללו מראשם לסופם נפלאו ממני וכבר ראיתי מה שכתב הרב בעל חידושי הלכות ולא נתקררה דעתי וצ"ע. ובפרק העור והרוטב (דף קכ"ה) הקשו התוס' וז"ל קישות שנטעה בעציץ ויצאה חוץ לעציץ טהורה ואע"ג דאמרינן בפרק המביא גבי אילן שבארץ ונופה נוטה לחוצה לארץ בתר עיקרא אזלינן התם מרובה יניקתו במקום העיקר אבל עיקרו בעציץ אין יניקת השרשים מרובה ואין הנופות יונקות מן העציץ ע"כ. ופשט דברי התוס' נראה שהוקשה להם מאילן הנטוע בארץ דמוכח בפרק המביא דלכ"ע אזלינן בתר העיקר ולזה חילקו בין דבר הנטוע בארץ לנטוע בעציץ אלא שאני תמיה למה לא הקשו מסברת אביי דאית ליה דאף בעציץ אזלינן בתר נקבו והיה להם לחלק בין עציץ נקוב לעציץ שאינו נקוב וכמו שכתבנו:

ודע שכל אלו החילוקים שכתבנו ליישב מתני' דעוקצין עם מחלוקת אביי ורבא דפרק המביא הוא למ"ד דמתני' דעוקצין מיירי בעציץ שאינו נקוב אך לדעת רבינו דס"ל דמתני' איירי בעציץ נקוב וכמו שכתבנו לעיל אין צורך לחילוקים הללו שכתבנו משום דלדידיה ת"ק דר"ש ס"ל דאף שיצא הנוף לחוץ חשיב כמחובר ובזה לא נחלקו אביי ורבא אלא דאביי סבר דהנוף יונק מן העיקר ורבא סבר דהנוף אינו יונק מן העיקר כי אם מהקרקע דרך אויר אך נראה דכר"ש לא אתו דהא אליבא דר"ש דאית ליה דהנוף חשיב כתלוש

אף בעציץ שאינו נקוב א"כ אביי לא מצי סבר כוותיה דהא אביי אית ליה דבתר נקבו אזלינן ורבא נמי לא אתי כוותיה דהא לא פטר ליה כי אם משום דנופו בח"ל דיונק מעפר ח"ל ולר"ש אף אם היה הנוף בארץ היה פטור משום דדינו היה כתלוש באופן דלא נחלקו אביי ורבא כי אם אליבא דת"ק. ודע שאף שכתבנו לעיל שהתוספתא הביאה דין זה דעוקצין בעציץ שאינו נקוב ועל כרחין פירושה היא כמו שפירשו הר"ש והתוס' ורש"י ותמהנו לעיל דהן לו יהיה כדברי מרן דרבינו ס"ל דדין התוספתא דין אחר הוא ואינו ענין לדין המשנה אכתי יש לתמוה על רבינו למה השמיט דין התוספתא מ"מ במה שכתבנו אפשר ליישב דברי רבינו דס"ל דתוספתא הלזו לאו דסמכא היא ולא מיתניא בי רבי חייא ורבי הושעיא משום דאי אמרת דעציץ שאינו נקוב שיצא הנוף לחוץ טהור כל העציץ אלמא ס"ל דבתר הנוף אזלינן והיכי קאמר אביי דאזלינן בתר נקבו ולא ס"ל לרבינו לחלק לענין זה בין עציץ נקוב לעציץ שאינו נקוב וכמו שחלקנו לעיל משום הכי השמיט רבינו התוספתא הלזו ואף דלא קי"ל כאביי בדין זה דס"ל דאזלינן בתר נקבו מכל מקום מדלא אותיבו עליה מברייתא זו שמעת מינה דברייתא זו לא שמיעא להו ומש"ה לא אותיבו עליה דאביי ועדיין הדבר צריך תלמוד.

ודע דכלי גללים וכלי אדמה אף שאינם נקובים דינם כנקוב והכי תנן בפ"ב דעוקצים כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לצאת בהם אינם מכשירים וכתב הר"ש אע"פ שאינם נקובים מצמיחים ויצא השורש ונוקב את הגלל והאדמה ע"כ וכן פי' רבינו עובדיה אך רבינו בפי' המשנה פירשה למתני' בנקובים וכתב דפי' שהשרשים יכולין לצאת שהכוונה היא שהם נקובים נקב שיצא ממנו שורש הצמחים ע"כ. ופי' זה הוא דחוק מאד שהרי שיעור הנקב כבר נתבאר במשנה. ובחיבורו פ"ה מהלכות טומאת אוכלין דין י"א חזר ממה שכתב בפי' המשנה וכתב כלי גללים וכלי אדמה שהשרשים יכולין לבקוע בהם ולצאת אינם מכשירים את הזרעים ואע"פ שאינם נקובים הרי הן כנקובים ע"כ. ויש לדקדק בלישנא דמתני' דקתני שהשרשים יכולים לצאת בהן מאי אתא לאשמועינן. והנראה מפשט הדברים הוא שכלי גללים וכלי אדמה הם נוחים לינקב מחמת השורש שנוקב אותם אך אם הכלים הללו עוביים הוא יותר מכשיעור אין כח בשורש לנוקבו ועל זה אמרו במתניתין דכלים הללו אם השרשים יכולין לבקוע בהן ולצאת אינן מכשירין את הזרעים ואע"פ שלא נקבו עדיין ואפשר דטעמא הוא כיון דעתידין לינקב כנקוב דמי א"נ דכיון שהוא באיפשרות שינקבו אף קודם הנקיבה יונקים מהארץ וחשיבי כמחובר ויש להסתפק אם נלמד מכאן לענין אחר לתרומות ודכוותיה ולפי הנראה דשוים הם בדינם והתוספות בפרק העור והרוטב הקשו ממתניתין דקישות

שנטעה כו' עלה דההיא דפרק המביא וכמו שכתבנו משמע דס"ל דדין הכשר זרעים ותרומות הם שוים בדינם ויש ללמוד מזה לזה ועיין במאי דתנן תו התם מלאהו עפר עד שפתו הרי הן כטבלא שאין לה לבזביז ע"כ ועיין היטב במה שכתב שם הר"ש דאת"ל שיש ללמוד מהכשר זרעים לענין אחר גם ממשנה זו יש ללמוד הימנה וכמבואר. ודע ששיעור הנקב שצריך העציץ כדי שיחשב כמחובר הוא בכדי שורש קטן וכדתנן בסוף פ"ב דעוקצין והוא דבר מוסכם מהכל ובכל מקום שהוזכר עציץ נקוב שיעורו הוא בכדי שורש קטן וזה פשוט. אך באיזה מקום צריך שיהיה הנקב בזה ראיתי לרש"י שכתב בס"פ המצניע עלה דמתניתין דהתולש מעציץ נקוב חייב דהוי כמחובר דיונק מן הקרקע ע"י הנקב כו' ואפילו הנקב בדופנו ע"כ ומרן ז"ל בטור א"ח סי' של"ו אחר שהביא דברי רש"י הללו כתב שהרשב"א כתב דדוקא כשהנקב כנגד מה שטמון מהגזע בעפר העציץ אבל למעלה ממה שטמון לא דא"כ אפי' שאינו נקוב כנקוב דמי ע"כ. והנה סברת רש"י הלזו כעת לא ראיתיה בשום מקום ונראה שדעת הראב"ד הוא כרש"י שהרי כתב בפ"ב מהלכות טומאת אוכלין דין י"א דספינה של עץ יש בה נקבים למשוטות וכנטוע בארץ דמי אבל בספינה של חרס אין דרך לעשות נקבים למשוטות שלא תשבר ע"כ מוכח מהכא דנקב מן הצד שהוא במקום המשוטות חשיב נקב אך מדברי התוס' בפ"ט דמנחות (דף פ"ה) נראה דלא ס"ל כרש"י שהרי כתבו שם דספינה דגיטין בשל חרס ובנקובה ואין המים באים בה שהעפר נדבק ונעשה רגבים וסותם את הנקב ע"כ ואי אמרת דנקב מן הצד חשיב נקב אין צורך לומר שהעפר נדבק כו'. ולכאורה היה נראה שגם הרשב"א חולק עם סברת רש"י הלזו ממ"ש בפ"ק דגיטין עלה דההיא דא"ר זירא עציץ נקוב כו' כתב בסוף דבריו לפי שאין דרכה של ספינה לינקב ע"כ ואי אמרת דנקב מן הצד חשיב נקב רוב הספינות הם נקובות מן הצד אלא ודאי דמיירי דס"ל דהנקב צריך להיות מלמטה ואין דרך לנקוב הספינה מלמטה שלא יכנסו בה המים אך כד מעיינינן שפיר נראה דהוכחה זו ליתא משום דהרשב"א מיירי בספינה של חרס וכמבואר שם וספינה של חרס אין דרכה לינקב אף מן הצד שלא תשבר וכמו שכתבנו לעיל בשם הראב"ד. ודע דבתוספתא פ"ד דטבול יום והביאה הר"ש סוף פ"ב דעוקצים תניא עציץ נקוב שנתנו ע"ג שתי יתידות אפי' גבוה מן הארץ אמה אינו מכשיר את הזרעים בד"א מלמטה אבל מן הצד ה"ז מכשיר את הזרעים. והנה פשט דברי התוספתא הלזו נראה דס"ל דנקב מן הצד לא חשיב ודינו כתלוש דאין סברא לחלק בין מונח ע"ג יתד למונח על הארץ ותו תניא התם טבלה שיש לה לבזביז והטה על צידה מכשרת את הזרעים ע"כ ופירשה הר"ש דבנקובה מן הצד איירי דאם הטה על צדה נמצא דקאי נקב למטה

ואינה מכשרת את הזרעים מכל זה מוכח דנקב מן הצד לא חשיב נקב ליחשב כמחובר אלא דינו כתלוש היפך סברת רש"י והדבר צריך תלמוד. ודע דבירושלמי פ"ק דערלה אמרינן רבי ירמיה בעי נטע בו דלעת מאחר שהוא כנקוב אצל אילן כנקוב הוא אצל זרעים ע"כ. והנה הר"ש הביא הירושלמי הזה בפ"ב דחלה ופירש בו שני פירושים האחד הוא שכבר קדם שם בירושלמי דלגבי אילן אף שאינו נקוב כנקוב דמי וכמו שהארכנו בזה לעיל ועל זה נסתפק רבי ירמיה אם נטע בו דלעת באותו עציץ שאינו נקוב שהאילן נטוע בו ואגב אילן מהני לדלעת א"נ דלעת אילן חשיב ליה ע"כ. הן אמת דלפי פירושו הב' לישנא דירושלמי דקאמר כנקוב הוא אצל זרעים לא אתי שפיר ועיין בשדה יהושע וראיתי להר"ש בפ"ק דערלה שאחר שהביא הירושלמי הזה כתב ומסיק דה"ה חשיב נקוב אצל זרעים ע"כ. והנראה דס"ל כפירוש קמא ומש"ה סתם וכתב דחשיב כנקוב אצל זרעים וקאי למאי דסמיך ליה שכתב דחשיב כנקוב אצל אילן ועל זה כתב דה"ה דחשיב כנקוב אצל זרעים בהיותם נטועים אצל האילן דאילו לפי פירושו השני היה לו לבאר שזה דוקא בדלעת וכמבואר. עוד ראיתי להר"ש שכתב ותלמוד שלנו אינו סובר כן ע"כ ולא ידעתי אהיכא קאי אם הוא אעיקר הדין דלגבי אילן אין הפרש בין נקוב לשאינו נקוב או אסיפא דמילתא דקאמר ומסיק דה"ה דחשיב כנקוב אצל זרעים אך בין הכי ובין הכי לא ידעתי מהיכן למד הרב שתלמוד שלנו חולק בזה ומ"ש כדפרשינן בפ"ב דחלה לא ידעתי מהו סוף דבר לא ירדתי לסוף דעת הרב. הן אמת שכעת לא ראיתי לשום אחד מן הראשונים שהביאו בעיא זו דירושלמי ולא ידעתי למה:

הלכה י

אינו מביא בכורים לא ממה שהוציא ברשות זו כו'. ירושלמי פ"ק דבכורים:

הלכה יא

שעל מנת כן הנחיל יהושע את הארץ. תימה דבפרק מרובה (דף פ"ב) מוכח דמאן דקאמר עשרה תנאין התנה יהושע פליג אהך ולית ליה תקנה זו ורבינו בפרק ה' מהלכות נזקי ממון כתב עשרה תנאים כו' וזה סותר למה שפסק כאן וצ"ע. שוב ראיתי להרב לח"מ שם שגם הוא תמה בהני פסקי דרבינו:

הלכה יט

כיצד מפרישין הבכורים וכו'. ז"ל רש"י פרשת כי תבא מראשית אדם יורד לתוך שדהו ורואה תאנה שבכרה כורך עליה גמי לסימן ואומר ה"ז בכורים. וכתב הרא"ם פי' אע"פ שכשהם באילנותיהן מחוברים עדיין הם פגין ולא נתבשלו כל צרכם ואין שם פרי עליהן אם קרא להם שם א"צ לקרוא עליהם שם אחר שנתלשו ע"כ. ותמיהא לי מלתא דהא

בירושלמי פ"ג דבכורים אמרי' דטעמא דרבנן דאמרי דא"צ לקרוא להם שם אחר שנתלשו הוי מדכתיב ועתה הנה הבאתי מראשית פרי האדמה בשעת הבאה פרי הא בשעת הפרשה אפילו בוסר אפי' פגין ומדברי הרא"ם משמע דממראשית מפיק ליה. עוד כתב הרא"ם על מ"ש רש"י דבש הוא דבש תמרים וז"ל לא דבש דבורים שכל המקרא של ארץ חטה ושעורה וכו' בשבח פירות הארץ קמיירי ודבש דבורים לאו מפירות הארץ הוא ע"כ ותמיהא לי דהא בירושלמי פ"ק דבכורים איתא הכי ודבש אלו התמרים יכול דבש ממש ר' תנחומא בשם ריב"א כתיב וכפרוץ הדבר הרבו בני ישראל ראשית דגן תירוש ויצהר ודבש ודבש חייב במעשרות אלא אלו התמרים שהן חייבין במעשרות משמע דאי לאו קרא דוכפרוץ הדבר וגו' הו"א דדבש דכתיב בקרא הוא דבש דבורים ואע"ג דאינו מפירות הארץ הו"א דה"ק ארץ שנמצאת בה חטה ושעורה משובחים וגם דבש דבורים משובחת וצ"ע:

פרק ג

הלכה ג

כהן שאכל בכורים כו'. כתב מרן ולפי שאין עונשין מן הדין כו' ועיין מ"ש הרב לח"מ בפ"א מה' בכורות ד"ה נתן יע"ש:

הלכה ד

שאין הקריאה מעכבת אכילתן. יש להסתפק באלם אם הקריאה מעכבת דאפשר דדוקא במי שראוי לקרות אין הקריאה מעכבת אבל במי שאינו ראוי מעכבת וכדר' זירא דאמר כל הראוי לבילה אין בילה מעכבת בו וכל שאינו ראוי לבילה בילה מעכבת בו ודוגמא לזה אמרינן בפרק מצות חליצה (דף ק"ד) דאע"ג דקריאה לא מעכבא אלם ואלמת שחלצו חליצתן פסולה משום דר' זירא ומצינו נמי להאי מילתא דר' זירא גבי קונה שני אילנות כדאיתא בפרק הספינה (דף פ"א) ואע"ג דאיכא טובא דמביאים ואינם קורין התם שאני דקרא פטרינהו משום דאין להם קרקע ולא חל עליהם חיוב קריאה אבל באלם שחל עליו חיוב קריאה אלא דפומיה כאיב ליה אפשר דקריאה מעכבת דומיא דקונה שני אילנות (*א"ה עיין מ"ש התוס' פ' ד' אחין הזבא הובא בטח"מ סי' כ"ח ועיין בס' בני יעקב (דף קנ"ג): והרב כנה"ג בכללים שלו כתב בשם מהר"ך מהרד"ך דלא אמרינן כל הראוי לבילה אלא היכא דאמר דאתמר בגמרא יע"ש) :

פרק ד

הלכה ב

והעבד והשליח כו'. כתב רשב"ם בפרק הספינה (דף פ"א) דאם בצרן השליח והביא לירושלים דקורין הבעלים דשלוחו של אדם כמותו וכבר חלקו עליו התוספות והרשב"א יע"ש:

הלכה ג

הגר מביא וקורא כו'. תמיה לי דאף שיכולין לומר לאבותינו מ"מ כיון שלא נטלו חלק בארץ אינם יכולים לומר אשר נתת לי דומיא דאשה וכהנים ולוים אינן קורין אלא מפני שיש להם ערי מגרש ורבינו עצמו כתב בסוף הלכות מעשר שני דגרים אינן מתודים מפני שאין להם חלק בארץ. ועוד אני תמיה למה פסק כדברי הירושלמי מאחר דבפ"ג דמכות (דף י"ט) קאמר רב אסי כיון דאיכא בכורי הגר דבעי למימר אשר נשבעת לאבותינו ולא מצי אמר היכי שביק תלמודא דידן ופסק כהירושלמי וצ"ע ועיין בשי למורא סי' נ"ד ועיין במ"ש התוס' פרק הספינה (דף פ"א) ד"ה למעוטי דפליגי על פסק רבינו ועיין בחידושי הריטב"א והרשב"א שם. (*א"ה עיין בס' שער אפרים. ומהר"ם ן' חביב ז"ל תירץ דהחילוק הוא משום דגבי בכורים נקט קרא לישנא דלעתיד דכתיב אשר נשבעת לאבותינו לתת לנו וכיון שכן יכול הגר לומר כן דאע"ג דלא נטלו חלק בארץ מ"מ לעתיד לבא יטלו הגרים נחלה בתוך בני ישראל כמבואר ביחזקאל ס"ס מ"ז וברבה קהלת פסוק כל הנחלים הולכים אל הים וטעמא דמילתא דהגרים שנתגיירו בעוד ישראל בגלות הם גירי צדק ולא דמו לאותם גרים שנתגיירו כשיצאו ישראל ממצרים דהיינו ברום המעלות ולא היתה כוונתם לשמה מש"ה אותם לא נטלו חלק בארץ. אבל גבי וידוי מעשר דכתיב אשר נתת לנו ה' כאשר נשבעת לאבותינו אין הגר יכול לומר וידוי זה כיון שלא נטל חלק בארץ אלו דבריו ז"ל שמצאתי בכ"י. שוב ראיתי שכתב כן בחידושיו לפרק לולב הגזול בספר הנקרא כפות תמרים וע"ש (דף ל"ד)) :

הלכה יב

הפריש בכוריו ויבש המעיין וכו'. עיין מ"ש הראב"ד פ"ב מה' טומאת אוכלין דין ד' ונראה שגירסתו היה יבש המעיין או שנקצץ. ועיין במ"ש מרן בפ"ח מה' ברכות דין י' ודוק:

פרק ה

הלכה יב

ונותנין אותה לכהן ע"ה כו'. כתב מרן ה"ג ואין בה משום כהן המסייע כו' ועיין במ"ש מרן פי"ב מה' תרומות דין י"ט:

פרק ז

הלכה יב

ומותר לגרום טומאה לחולין שבא"י וכו'. עיין במה שכתב מרן לקמן רפ"י מהלכות משכב ומושב ועיין במה שכתב רבינו פרק אחרון מהלכות טומאת אוכלין דין ט' ובמה שכתב מרן שם:

פרק ח

הלכה ב

אימתי מפרישין חלה וכו'. (*א"ה עיין בתוספות נזיר ובמה שכתב הרב המחבר פ"ט מהלכות אישות דין ז'):

הלכה ט

ואם ספק חייבת כו'. בירושלמי אמרינן דנוטל דמיו מן הכהן. ועיין במה שכתב רבינו בפ"ט מהל' מעשר דין ה' ובמה שרמזתי שם ודוק:

פרק ט

הלכה ח

ולוים פטורים מן המתנות כו'. כתב הב"ח י"ד סי' ס"א שהוא משום דמסתפקא לן אי איקרו עם. וליתא להדין פירושא אלא משום דזה יהיה משפט הכהנים כתיב וכן נראה מהגמרא:

הלכה יד

עבר ואכלן וכו'. עיין בפרק שאחר זה דין ו' וח':

הלכה כ

אבל חללה אינה אוכלת כו'. ומשקל נמי שקלינן מינה דכיון דנבעלה לפסול לה פקעא מינה קדושתה אפילו קדושת לויה אין בה אבל לויה שנבעלה לפסול לה אכתי לויה היא הכי איתא בפרק יש בכור (דף מ"ז) וכן פסק רבינו לקמן פי"א ועיין בריש הלכות מעשר:

פרק י

הלכה ו
אבל אם גזז הצמר וצבעו כו'. ומ"מ בבא לצאת ידי שמים חייב ליתן הדמים וכ"כ הטי"ד סי' ס"א גבי מתנות כהונה יע"ש:

הלכה ח
המפריש ראשית הגז ואבד חייב. הא דכתב רבינו לעיל גבי מתנות כהונה דאם עבר ואכלן דפטור משום דהוי ממון שאין לו תובעין שאני התם דהמצוה היא בדבר מיוחד וכיון שנאבד אין כאן אלא חיוב דמים אבל הכא דאכתי מצי לקיים המצוה לא נפטר מטעם ממון שאין לו תובעין וכמ"ש הר"ן שם דבאיתנהו בעין לא שייך טעמא דממון שאין לו תובעין ולפי זה נראה דאם נאבדה כל הגיזה פטור דהא אי אפשר לקיים המצוה ואין כאן אלא חיוב דמים וממון שאין לו תובעין הוא וזהו שכתב לעיל אבל אם גזז הצמר כו' נפטר משום דקנאו בשינוי ומירי בשצבע כל הגיזה ואע"ג דשינוי לא מהני אלא לקנות הגוף אבל חייב ליתן לו הדמים מ"מ הכא אין כאן חיוב דמים דמשום דהוי ממון שאין לו תובעין וכמ"ש הרא"ש והר"ן שם. ודע שדין זה השמיטו הטור ולא ידעתי למה:

הלכה יג
כמה צאן יהיה לו ויהיו חייבות כו'. כתב מרן ב"י י"ד סי' של"ו ופסקו הרא"ש והרמב"ם כב"ה ולא ראיתי בדברי הרא"ש הכרח שיפסוק כב"ה. ומ"ש על דברי בה"ג ומר חפץ וכן מסתבר לא קאי אלא במה שפסקו כר' ינאי וכן מבואר בדבריו. עוד כתב מרן שם אבל הרמב"ם פסק כר"י ואין ספק שט"ס נפל בספרים בזה וכן במ"ש אבל הרמב"ם לא הצריך שיהיו מחומשות ובפ"י פסק דבעינן שיהיו מחומשות ועיין בל"ח ובמקום אחר הארכתי (א"ה חבל על דאבדין) :

הלכה יז
לפיכך אני אומר כו'. עיין לעיל פ"א:

פרק יא

הלכה יא
וכהנת המעוברת מכותי כו'. עיין לעיל פ"ט דין ך' ובריש הלכות מעשר ודוק:

הלכה כ

מי שלא בכרה אשתו וילדה זכר ונקבה כו'. דע מי שלא בכרה אשתו וילדה שני זכרים נותן ה' סלעים לכהן ילדה זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום שתי נשיו שלא בכרו וילדו ב' זכרים נותן עשר סלעים לכהן ילדו זכר ונקבה נותן חמשה סלעים ילדו שני זכרים ונקבה נותן ה' סלעים ילדו שתי נקבות וזכר אין כאן לכהן כלום ילדו שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום אחת בכרה ואחת לא בכרה וילדו שני זכרים נותן ה' סלעים ילדו זכר ונקבה אין לכהן כלום שתי נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו שני זכרים זה נותן ה' סלעים לכהן וזה נותן ה' סלעים לכהן ילדו זכר ונקבה האבות פטורין והבן חייב לפדות את עצמו ילדו שתי נקבות וזכר אין כאן לכהן כלום שתי נקבות ושני זכרים אין כאן לכהן כלום אחת בכרה ואחת שלא בכרה של ב' אנשים וילדו שני זכרים זה שלא בכרה אשתו נותן חמשה סלעים ילדו זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום. והנה כל ט"ו חלוקות הללו נשנו במשנה בפרק יש בכור (דף מ"ח) ובגמרא תני רב הונא שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום ותנא דידן כיון דבשני אנשים הוא דמשכחת לה באיש אחד ושתי נשים לא משכחת לה לא מתני ליה ע"כ. ופירש"י דרב הונא קאי גבי ב' נשים של שני אנשים שלא בכרו וילדו להם ב' זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום ואע"ג דחד הוי בכור ממ"נ דאם האחת ילדה ב' זכרים האחד בכור ואם זכר ונקבה ילדה האחת נמצאת חבירתה ילדה זכר לבדו והוא בכור אפ"ה הבן אינו חייב לפדות את עצמו דא"ל שמא אין אני בכור אלא חבירי ובאיש אחד וב' נשים לא משכחת לה דכיון דאיכא חד בכור יהיב ה' סלעים לכהן להכי לא תני לה דכל הנך דתנא כאן שוין בין איש אחד ושתי נשיו בין בשתי נשים של ב' אנשים ע"כ. ומדברי הראב"ד בפירקין נראה דס"ל דרב הונא קאי אחלוקה דב' נשים של ב' אנשים אחת בכרה ואחת שלא בכרה דתנן במתני' זכר ונקבה אין כאן לכהן כלום ועלה הוה תני רב הונא ב' זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום ותנא דידן כיון דבאיש א' וב' נשים לא משכחת לה לא מתני לה וטעמא דבאיש אחד וב' נשים לא משכחת לה הוא משום דבאיש אחד וב' נשים אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו שני זכרים ונקבה אותו שלא בכרה אשתו חייב לתת ה' סלעים משום דאיכא ס"ס לחיובא ספק אם אשתו שלא בכרה ילדה זכר לבדו או ב' זכרים וא"כ חייב ה' סלעים ואת"ל שילדה זכר ונקבה דילמא הזכר יצא תחלה ואע"ג שגם מי שבכרה אשתו אינו מתחייב אלא בב' ספיקות שמא אשתו שלא בכרה לא ילדה כי אם נקבה ואת"ל דילדה זכר ונקבה אימא דנקבה יצאה תחלה מ"מ איכא למימר דכיון דבזו שלא בכרה איכא לצדודי בה ה' צדדים או שלא ילדה כי אם זכר לבדו או שלא ילדה כי אם

נקבה או שילדה שני זכרים או שילדה זכר ונקבה או שילדה נקבה וזכר ומן הה' צדדים הללו הג' מסייעים לכהן והם דאם ילדה זכר לבדו או ב' זכרים או זכר ונקבה לעולם חייב בפדיון והב' צדדים לבד מסייעין לאב והם דאפשר דילדה נקבה לבדה או שילדה נקבה וזכר וכיון דרוב הצדדים מסייעים לכהן מוציאים מיד המוחזק ודמי להההיא דכתב מוהריב"ל דבס"ס מוציאין מיד המוחזק וטעמא דמלתא משום דכל ס"ס איכא ג' צדדים וכיון דמן הג' צדדים הצד הא' לבדו פוטרו למוחזק והב' צדדים מחייבים אותו אזלינן בתר רובא ומוציאין מיד המוחזק הכא נמי דאיכא ה' צדדים כיון דהג' צדדים מסייעים לכהן מוציאין מיד האב. ובמה שכתבנו סרה תלונת הטור שהקשה לרבינו שגם מי שבכרה אינו מתחייב אלא בב' ספיקות שמא ילדה אשתו נקבה ואם ילדה זכר ונקבה פטור אלא אם כן יצא הזכר תחילה וכיון דאיכא למימר הכי והכי אין מוציאין מן הספק ע"כ. ובמה שכתבנו ניחא דכיון דרוב הצדדים מסייעים לכהן מוציאין מן האב מיהו ס"ל להראב"ד דדוקא בשתי נשים של איש א' הוא דאמרי' דכיון דרוב הצדדים מסייעים לכהן מוציאין מיד האב אבל בשתי נשים של ב' אנשים אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו ב' זכרים ונקבה אף דבאותה שלא בכרה איכא לצדודי ה' צדדים והג' מסייעין לכהן אפ"ה האב פטור והיינו דאמרינן בגמרא ותנא דידן כיון דבשני אנשים משכחת לה באיש אחד ושתי נשים לא משכחת לה לא תני לה ולא ביאר לנו הראב"ד מה טעם יש לחלק בין איש אחד לשני אנשים גם מרן ז"ל כתב שלא ידע טעם לזה. ורבינו סובר בהיפך מדברי הראב"ד וס"ל דבשתי נשים של ב' אנשים א' בכרה ואחת לא בכרה וילדו ב' זכרים ונקבה נותן ה' סלעים לפי שלא נפטר בב' ספיקות אם אשתו ילדה זכר בלבד חייב ואם היא ילדה הזכר והנקבה חייב אלא אם כן ילדה הנקבה תחילה והואיל והדבר רחוק יתן פדיונו ע"כ. ובשתי נשים של איש א' ס"ל דפטור ולפ"ז צריך לומר דהא דתני רב הונא שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום דקאי אאישא אשתי נשים של איש אחד אחת בכרה ואחת לא בכרה ותני רב הונא עלה דאם ילדו שני זכרים ונקבה אין כאן לכהן כלום וצריך לגרוס כפי שיטה זו ותנא דידן כיון דבאיש אחד ושתי נשים משכחת לה ובשני אנשים לא משכחת לא מתני לה. ומתוך מה שכתבנו נתבאר דג' פירושים יש במימרא זו דרב הונא, הא' הוא פי' רש"י דקאי עלה דשתי נשים של ב' אנשים שלא בכרו, והב' הוא פי' הראב"ד דקאי עלה דשתי נשים אחת בכרה ואחת לא בכרה של ב' אנשים, והג' הוא פי' רבינו דקאי עלה דשתי נשים א' בכרה ואחת שלא בכרה של איש אחד. ולפי זה אני תמיה על מרן שאחר שהביא סוגיית ההלכה העתיק דברי רש"י כדמותם בצלמם וכתב וע"פ הדברים האלה כתב הראב"ד טעה בזה כו' והרואה יראה שרחוקים הם הרבה דברי

הראב"ד מדברי רש"י וצ"ע. ודע שבטעם הדבר דמה הפרש יש בין שיהיו שתי נשים של איש אחד או של ב' אנשים כפי הנראה הוא דלהראב"ד היכא דשתי נשים הם של איש א' ועכ"פ לזה האיש נולדו לו זכרים והזכרים הם חייבים בפדיון אלא שאין אנו יודעים מי מנשיו ילדה אותם כיון שרוב הצדדים לחיובא חייב ליתן ה' סלעים אבל בשתי נשים של ב' אנשים דאפשר דאותו שלא בכרה אשתו מעולם לא נולד לו זכר אף שרוב הצדדים הם לחיוב פטור ולרבינו הוי בהיפך מטעמא דכתב מרן ומיהו בין להראב"ד בין לרבינו אין בטעמם כדי שביעה והדבר צריך תלמוד:

פרק יב

הלכה יט

חמורו שלא בכרה וילדה שני זכרים כו'. חמורה שלא בכרה וילדה שני זכרים נותן טלה אחד לכהן ילדה זכר ונקבה אין נותן לכהן כלום משום דהמוציא מחבירו עליו הראיה ואיכא למימר דילמא הנקבה יצאה תחילה אבל מפריש טלה א' כדי להפקיע הקדושה שיהא מותר בהנאה משום דדילמא הזכר יצא תחילה וטלה זה הוא לבעלים שתי חמוריו שלא בכרו וילדו שני זכרים נותן שני טלאים לכהן ילדו זכר ונקבה נותן טלה אחד לכהן ילדו שני זכרים ונקבה נותן טלה אחד לכהן ילדו שתי נקבות וזכר אין כאן לכהן כלום ילדו שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום אחת בכרה ואחת שלא בכרה וילדו שני זכרים נותן טלה אחד לכהן ילדו זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעצמו. והנה כל הט' חלוקות הללו נשנו במשנה פ"ק דבכורות עלה ט' ולכאורה היה נראה לי מפשטא דמתני' דדוקא בחלוקה ב' דילדה זכר ונקבה הוא דאמרינן דאינו נותן לכהן כלום מ"מ מפריש טלה לעצמו אבל בחלוקה הה' דהיינו היכא דילדו שני זכרים ונקבה דאמרינן דנותן טלה אחד לכהן אע"ג דאיכא לספוקי בשני הזכרים דילמא שניהם קדושים דשמא האחת ילדה זכר והשנית ילדה בתחלה זכר ואח"כ נקבה מ"מ אינו צריך להפריש טלה לעצמו וטעמא דמילתא דשאני בחלוקה הב' דהזכר אסור בהנאה משום דספק איסורא הוא ולחומרא ומש"ה אמרינן דיפריש טלה לעצמו להפקיע האיסור אבל בחלוקה הה' כיון שכבר נפדה הזכר האחד הזכר הב' מותר בהנאה משום דהוי ספק ספיקא ספק אם האחת ילדה שני זכרים וא"כ אין כאן אלא זכר א' קדוש ואת"ל שהאחת ילדה זכר אחד ספק אם השנית ילדה נקבה וזכר וכל ס"ס קי"ל דאזלינן לקולא אפילו באיסורים החמורים אך רש"י והתוס' ז"ל כתבו דהיכא דילדו שני זכרים ונקבה דנותן טלה אחד לכהן ומפריש עוד טלה אחר והוא לעצמו וליכא למימר דרש"י והתוס' מיירי בדידעינן שהאחת לא ילדה כי אם

חד זכר והספק הוא באידך דילדה זכר ונקבה הי מינייהו נפק ברישא אבל היכא דאיכא לספוקי דלמא האחת ילדה שני זכרים לעולם דמודו דאינו צריך להפריש טלה משום דהוי ספק ספיקא הא ליתא משום דאי מיירו בדידעינן שהאחת לא ילדה כי אם חד זכר פשיטא דצריך להפריש טלה אחד והיינו דינא דרישא דמתני' דילדה זכר ונקבה מפריש טלה אחד לעצמו ומה בין זה לזה ולמאי איצטריכו התוס' ללמדנו ולומר לכאורה מפריש טלה אחד לעצמו כו' אלא ודאי דמיירי בדאיכא נמי לספוקי דילמא האחת ילדה שני זכרים ואשמעינן דאע"ג דאיכא תרי ספיקי מפריש טלה אחד לעצמו ומה שכתב רש"י או שני זכרים ונקבה דחדא ילדה זכר וחדא ילדה זכר ונקבה כו' אין כוונתו לומר דבהכי איירי מתני' דידעינן דחדא ילדה חד זכר דמי דחקו בזה אלא משום דרוצה לסיים דאידך הוי ספק כו' ומפריש טלה אחד לעצמו התחיל לומר דאע"ג דאיכא למימר דחדא ילדה זכר וחדא זכר ונקבה וא"כ הוו שני הזכרים קדושים מ"מ אינו נותן לכהן כי אם טלה אחד משום דאידך הוי ספק דילמא הנקבה יצאה תחילה ומ"מ מפריש טלה אחד לעצמו כיון דאיכא למימר דזכר יצא תחלה. שוב ראיתי להרא"ש בפסקיו הדין בפירוש שכתב ואע"ג דלגבי הפרשת טלה אחד הוו ליה תרי ספיקי שמא אחת ילדה שני זכרים ואחת ילדה נקבה ואין כאן אלא נתינה אחת לכהן ואף את"ל דאחת ילדה זכר ואחת ילדה זכר ונקבה שמא יצאה נקבה תחילה אפ"ה כיון דאפשר ליה בתקנתא דהפרשת טלה אחד ולא קא מפסיד מידי שהרי הוא חולין והוא לעצמו לית ליה למסמך אהיתרא דתרי ספיקי כו' יע"ש שהאריך בזה. וראיתי לרבינו בפירקין שכתב זכר ונקבה או שני זכרים ונקבה נותן טלה אחד לכהן ע"כ. ומדלא כתב דיפריש עוד טלה אחר לעצמו נראה לכאורה דס"ל דבשני זכרים ונקבה אינו צריך להפריש טלה לעצמו משום דהוי ס"ס ואזלינן לקולא. ודע דבחלוקה הז' דהיינו שני זכרים ושתי נקבות כתב רש"י דצריך להפריש שני טלאים לעצמו ולפי מה שכתבנו דלרבינו כל היכא דאיכא ס"ס אינו צריך להפריש טלה היה נראה לי דהכא אינו צריך להפריש כי אם טלה אחד לעצמו אבל טלה ב' לא משום דאיכא ס"ס ספק אם נולדו שני זכרים בבת אחת ואין כאן אלא זכר אחד קדוש ואת"ל דנולדו זכר ונקבה אימור אחת מהן ילדה הנקבה תחילה ואח"כ הזכר אבל טלה אחד מיהא צריך להפריש. וחזות קשה ראיתי בדברי רבינו שכתב ילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות אין כאן לכהן כלום ואינו צריך להפריש טלה לעצמו לפי שיש כאן ספקות הרבה שמא האחת ילדה זכר והשניה ילדה שתי נקבות או שמא זו ילדה נקבה והאחרת זכר ואחריו נקבה או נקבה ואחריה זכר וכן ספיקות הרבה יש בשני זכרים ושתי נקבות ע"כ. ואתמהא דבשתי נקבות וזכר איכא ס"ס להחמיר ספק אם האחת ילדה זכר והשניה

ילדה שתי נקבות וא"כ הזכר קדוש ואת"ל שהזכר לא נולד לבדו אימא הזכר נולד תחילה ואח"כ נקבה וכל ימי הייתי מצטער בדינא דמתני' דשתי נקבות וזכר דקתני דאין כאן לכהן כלום דכפי מה שהשרישנו מוהריב"ל דהיכא דאיכא ס"ס מוציאין מיד המוחזק ומטי עלה מדברי התוס' דפ"ק דכתובות הכא נמי יטול הכהן טלה אחד כיון שהכהן זוכה בשני ספיקות ולא די לנו זה אלא שהוסיף רבינו לומר דאינו צריך להפריש טלה כו' ואפשר לומר דעד כאן לא קאמר מוהריב"ל דבס"ס מוציאין מיד המוחזק אלא בממון שיש לו תובעין אבל מתנות כהונה דהוי ממון שאין לו תובעין ואינו חייב אלא משום מצוה כל דאיכא ספק אף שהוא רחוק כגון דאיכא ס"ס להחמיר לא מיחייב. אך קשה מההיא דכתב רבינו סוף פי"א וצ"ע. וראיתי להראב"ד שכתב יש כאן שיבושין והספיקות שמא הזכר יצא אחרי הנקבה ע"כ. והנראה שכוונתו להשיגו מה שכתבנו דאיך כתב דאינו צריך להפריש טלה לפי שיש כאן ספיקות ואין כאן אלא ספק אחד והוא שמא הזכר יצא אחרי הנקבה אבל השני ספקות האחרים אדרבא להחמיר וכדכתיבנא ומה שכתב הראב"ד והספיקות נראה שכיון לשתי החלוקות היינו שתי נקבות וזכר ושני זכרים ושתי נקבות שבכולם כ' רבינו שאינו צריך להפריש טלה לפי שיש כאן ספיקות הרבה ועל זה השיגו דליתא לפי שהספיקות שיש להקל בשתי החלוקות אינם אלא שמא הזכר יצא אחרי הנקבה וכל הצדדים האחרים הם להחמיר ומרן ז"ל הוסיף תימה על תימה בדברי רבינו שכתב דלרבינו בשני זכרים ונקבה צריך להפריש טלה אחד לעצמו וזה הוא דבר מתמיה עד מאד בשני זכרים ונקבה דאיכא ס"ס להקל צריך להפריש טלה לעצמו ושתי נקבות וזכר דאיכא ס"ס להחמיר אינו צריך להפריש טלה גם החילוק שכתב מרן בין היכא דצריך לעשות מעשה ליתן טלה לכהן להיכא דאינו צריך לעשות מעשה לא יכולתי להולמו מה יתן ומה יוסיף לענין דינא מה שזה נותן טלה אחד לכהן ולא ידעתי איך לא תמה על רבינו דאדרבא הס"ס הוא להחמיר וכדכתיבנא. עוד אני תמיה בדברי רבינו דבהלכות בכורות פ"ה כתב דהיכא דילדו שתי נקבות וזכר או שני זכרים ושתי נקבות הרי הזכרים ספק בכור ע"כ. ולפי מ"ש דכל דאיכא ספיקות הרבה אזלינן לקולא אף באיסורא ה"נ ניזיל לקולא ויהיו הזכרים חולין ודאים. ואולי שאני בכור בהמה טהורה דאית ביה קדושת הגוף ומש"ה החמירו אף במילתא דאית בה ס"ס כי היכי דלא ליתי להקריב קדשים בחוץ שהוא בכרת אבל בפטר חמור דאין בו קדושת הגוף לא החמירו במקום שיש ס"ס. וחילוק זה מוכרחים אנו לאומרו אליבא דכ"ע שהרי להרא"ש טעמא דבשני זכרים ונקבה דאמרינן דצריך להפריש טלה לעצמו אף דאיכא ס"ס הוא משום דאפשר בתקנתא ולא מפסיד מידי ואילו גבי בכור בהמה טהורה וילדו שני זכרים ונקבה

דינו הוא שהאחד נוטל הכהן והשני הוי ספק בכור ואע"ג דמפסיד שהרי צריך להמתין שירעה עד שיפול בו מום כדין כל ספק בכור. אלא ודאי דשאני קדושת הגוף שהחמירו בספיקו אבל פטר חמור אין בו כי אם קדושת דמים. ועיין במ"ש מרן בפירקין על מ"ש רבינו דאין פודין בשם הדומה לאחר ואם פדה פדוי סליקו להו הלכות בכורים